

ΑΠΟ ΤΗ ΖΩΗ ΤΩΝ «ΧΑΛΚΕΝΤΕΡΩΝ»

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΡΑΓΚΑΒΗΣ

‘Ο μέγας ἐκλαϊκευτής’. ‘Ο Ραγκαβῆς σκάβει. Ένα ἐπεισόδιό του με τὸν ‘Θάνα. ‘Ο Ραγκαβῆς διπλωμάτης. Ένα ἀνέκδοτό του στὸ Παρίσι. ‘Ο Ραγκαβῆς καὶ ὁ Τούρκος πρεσβευτής. Τὸ ἐπεισόδιό του με μιὰ ὄραία κυρία. Ραγκαβῆς καὶ Ἰωάννης Σούτσος. Πῶς τὴν ἔπαθε ὁ Φαναριώτης ἀρχοντας. Τὸ φιλολογικὸ ἔργο τοῦ ‘Αλ. Ραγκαβῆ. ‘Ο θάνατός του, κλπ.

‘Ο ‘Αλέξανδρος Ραγκαβῆς! Νά ἔνα ὄνομα ποὺ γεμίζει τὴν ‘Ελληνικὴν φιλολογία με τὸν ὄγκο καὶ τὴν ποικίλια τῆς ἐργασίας του.

«Χαλκέντερος» τῆς πάλῃς καλῆς ἐποχῆς τὸν γραμματισμένων λογίων, ψυχῆ φλογερῆ καὶ πολιτισταρῆ.

‘Ο αἰώνιος Σπανδωνῆς, γράφοντας τὴ νεκρολογία του, τὸν εἶχε χαρακτηρίσει: ‘Ο μέγας ἐκλαϊκευτής τῶν γραμμάτων ἐν ‘Ελλάδι. Καὶ ἀλήθεια, εἶνε καταληκτικὸν νὰ συλλογίστῃται κανεὶς ὅτι ὁ ἀνοικτός αὐτός ἀνθρώπος ἐξέδωσε ἐπιγραφὰς ἀνέκδοτες καὶ συλλογὴ μνημειακῶν προδμήματων, χρηστομαθίας γιὰ τὰ ‘Ελληνικά σχολεῖα καὶ λυρικά ποιήματα, ἱστορήματα καὶ μετροπῆ, ἐπερὶ ἀνήσεις τῶν Τραπεζῶν διὰ τοῦ μαγνητισμοῦ καὶ Λεξικὸν ἀρχαιολογικόν, ‘Ιστορία τῆς Νεωτέρας ‘Ελληνικῆς φιλολογίας κλπ. κλπ. Καὶ εἶνε περίεργον νὰ σκεπτεται κανεὶς τὸ Ραγκαβῆ ἄλλοτε με ἐπιουίδες ἀξιοματιζοῦ το προδοῖσιν. ἄλλοτε με ρεντιγῶτα καθηγητοῦ καὶ ἄλλοτε με τριζαντὸ καὶ μονὰξ διπλωμάτου!

‘Ηταν ἐποχὴ παράδοξος—γράφει ὁ Σπανδωνῆς—ἀλλὰ καὶ διδακτικότητῃ δι’ ἡμᾶς τοὺς νεωτέρους ἡ ἐποχὴ ἐκεῖνη, κατὰ τὴν ὁποῖαν ὁ φαρμακοποιὸς τῆς Αἰῆς Λάνδερρο ἐδίδασκε εἰς τὸ Πανεπιστήμιον Ρομαϊκῶν Δίκαιων, ὁ ‘Οργανίδης ἀπὸ ἠθοποιὸς ἐγένετο καθηγητῆς τῆς Βοτανικῆς, ὁ Κωνσταντῖνος Παπαρηγόπουλος ἀπὸ καλλιγράφος τοῦ ‘Υπουργείου, καθηγητῆς τῆς ‘Ελληνικῆς ‘Ιστορίας, ὁ Καλλιγὰς προλήτης ἐδίδασκε τὸ Ρομαϊκὸν Δίκαιον, ὁ Σαρπῆλος, ἀρχικῶς τὴν Ἱατρικὴν σπουδᾶς, μετεβάλλετο εἰς καθηγητὴν τοῦ Ποινικοῦ Δικαίου. ‘Εποχὴ κατὰ τὴν ὁποῖαν ἀπλοὶ δικολάβοι ὑπεροήσκειαν τὰ συμφύροντα τῶν ἰδιωτῶν καὶ ἐμπεριζοῦ ἐθεράπειον ὅλας τὰς ἀσθενείας... ‘Εποχὴ χῶνος καὶ συγχισσεως, ἀπὸ τὴν ὁποῖαν ὄμοις κατὰ ἐβήηκε.

***

‘Ο ‘Αλέξανδρος Ραγκαβῆς ἔτροφε ἀληθινὸν ἔρωτα πρὸς τὸν ἀρχαῖον ‘Ελληνικὸν κόσμον. Μπορεῖ κανεὶς νὰ πῇ ὅτι ἔπαθε ὁ πρῶτος εἰσηγητῆς τῆς ‘Αρχαιολογίας ἐπὶ τῆς ‘Ελλάδα. Μὲ τὰ μαθημάτα του στὸ Πανεπιστήμιον ἐνθουσιάζε τοὺς φοιτητάς. Δηγοῦνται ὅτι μιὰ μέρα, τόσο τοὺς ἠλέκτισσε, ὥστε πήρε τοὺς φοιτητάς ὅλων τῶν σχολῶν, τοὺς πήγε στὸ θέατρο τοῦ Διονύσου καὶ ἐκεῖ ἔσκαβαν ὄμοι—καθηγητῆς καὶ φοιτητῆ—εἰ νὰ γένοιον στὸ φῶς ἀρχαῖα καλλιτεχνήματα!

‘Αγώτερον, ἐπὶ ‘Οθωνος, ὁ ‘Αλέξανδρος Ραγκαβῆς ἔγινε ὑπουργὸς τῆς Παιδείας. ‘Ηταν τότε ἡ ἐποχὴ ἑνὸς ἀνεργῶν ἐμφυλίου πολέμου. Οἱ ἐπιζῶντες ἀγωνιστὰὶ δὲν ἠδελαν ν’ ἀναγνωρίσουν ἴσα πολιτικὰ δικαιώματα στοὺς ἐτερόθρονους, σὲ κείνους δηλαδὴ ποὺ δὲν κατήγοντο ἀπὸ τὴν ἐλευθερῆ ‘Ελλάδα. ‘Ηθελαν νὰ εἶνε προνομιοῦχοι αὐτοί, ὁ αὐτὸ γ’ ὄνομα. Στὴ Βουλῆ, ἔπειτα ἀπὸ ταραχοδίστατες συζητήσεις, ψηφίστηκε ἕνα σχετικὸ νομοσχέδιο, ἄλλ’ ὁ Ραγκαβῆς, ποὺ ἐνόμιζε ὅτι τοῦτο ἔβασε σὲ κίνδυνον τὰ συμφύροντα τοῦ ‘Ελληνισμοῦ, ἐδημοσίευσε τὸ περιφρόνον ἐκείνο ἱστορήματα, ποὺ ἔκανε φοβερὸ θόρυβον σὲ ὅλη τὴν ‘Ανατολή. ‘Ο ‘Οθων ταραχτήκε, ὑπεχώρησε στὶς ἰδέες του, ἀλλὰ καὶ θαυμάζοντας γιὰ τὸ θάρρος τοῦ ἱπουργοῦ του, τοῦ εἶπε:

— Αποφῶ, κἀνε Ραγκαβῆ, πῶς τόσο μικρὸς ἀνθρώπος ἔχει τόσον μεγάλως βλέψην!

— Μεγαλειότατε, ἀπάντησε ὁ Ραγκαβῆς, τὰ μικρὰ ὀφρολόγια ἔχουν τὰς τελειοτάτας μηχανάς.

***

‘Ὡς πρεσβευτῆς ἐπὶ τῆς ‘Αμερικῆς, στὸ Παρίσι, ἐπὶ τὴν Κωνσταντινοῦπολιν καὶ στὸ Βερολίνο ὁ Ραγκαβῆς ἄφησε τὶς πόλμαρές, τὶς πὸν φαιδρὸς ἀναμνήσεις. Στὶς συνομιλίες ἐσπῆιξε τὸ ἀτικτωτάτο πνεῦμα του, ἐθοράμβιζε ἡ ἀπειρὴ μνήμη του, ἡ ζήση τοῦ φαντασία.

‘Ηταν σοσοῦ ταμειὸ γνώσεων, μολοῦσε πλῆθος ἐξένης γλώσσες με

μοναδικὴ εὐχέρεια, ἐξετροῦλλαν κυριολεκτικῶς τὸν διπλωματικὸν κόσμον στὶς συναρπαστροφές. ‘Όταν ὁ Ραγκαβῆς ἔμενε στὸ Παρίσι, ὁ «Φιγκαρῶ» εἶνε ἀναθέσει σὲ ἰδιαιτέρου συντάκτη τὴν φροντιὰ νὰ μᾶξῃ τὶς ἐμφρολογίες του καὶ νὰ τὶς γράφῃ σὲ ἔξωχορῆσι στήλῃ τῆς ἐφημερίδος.

‘Ένα ἀπὸ τὰ νοσημιώτερον ἀνέκδοτα τῆς διπλωματικῆς καριέρας τοῦ ‘Αλέξανδρου Ραγκαβῆ εἶνε καὶ τὸ ἀκόλουθο: ‘Ένα βράδι, στὸ Παρίσι, ἐβγαναν ἀπὸ τὸ σπίτι τῆς ποιητρίσσης Μέρτερν ὁ Ραγκαβῆς, πρεσβευτῆς τότε τῆς ‘Ελλάδος, ὁ Ἰταλὸς πρεσβευτῆς καὶ ὁ Τούρκος πρεσβευτῆς. Στὸν προδῶλομο, ὁ πάντοτε φιλοφρονηστάτος Ραγκαβῆς ἐδοῖθησε τὸν Τούρκου πρεσβευτῆ νὰ φροσῆ τὴ γούνα του.

— Πᾶ! εἶπε με πονηρία ὁ Ἰταλὸς πρεσβευτῆς, ἡ ‘Ελλάς βοηθεῖ τὴν Τροιά;

— Ναι, ἀλλὰ... γιὰ νὰ φύγῃ!... ἀπάντησε ὁ Ραγκαβῆς.

***

‘Ὡς ἀνθρώπος τοῦ κόσμου ὁ Ραγκαβῆς ἄφησε τὶς γλυκύτερες ἀναμνήσεις. Στὴν ὄραία ἐκεῖνη ἐποχὴ, ποὺ ἤρμαζαν στὰς ‘Αθήνας ἡ σάλες τῶν Φαναριωτῶν, ἡ παρουσία τοῦ Ραγκαβῆ ἔθεωροτο μεγάλη τιμὴ καὶ ἀπόλαυσις. ‘Η ἐξουανιάς του, ἡ χυτηνὴ ἀπάντησεις του, τὰ χαριτωμένα ποιήματάκα ποὺ αὐτοσχεδίαζε, ἔξαναν ἔπειτα τὸ γῆρο τῶν ‘Αθηναίων σαλιωνῶν. Μαζὺ με ἄλλα διηγοῦνται καὶ τὸ ἔβη:

Μιὰ βραδνὰ ὁ Ραγκαβῆς προσάλεσθηκε σὲ γεῖμα ἀπὸ τὸν Ἰωάννην Σούτσο Μιχάλοδα. ‘Ο ἔξεντος αὐτός Φαναριώτης, θέλοντας νὰ παίξῃ με τὴ γνώση τῆς ἀρηρημάδα τοῦ Ραγκαβῆ, διέταξε νὰ τὸν μᾶσον ἀπ’ εἰθείας ἐπὶ τὴν τραπέζα.

— Ποῦ εἶνε ὁ μετεῖδαξ; ρωτᾷ ὁ Ραγκαβῆς, ὁ ὅποιος συνήθιζε νὰ δομιάξῃ ἐπὶ τὸν Ἰωάννη Σούτσο.

— Τώρα θάρῃ, ἀπάντᾷ ὁ ὑπρότης.

‘Ο Ραγκαβῆς κάθηται ἴσυχος στὸ τραπέζι καὶ ἀρχίζει νὰ σκεπτεται—νὰ σχεδιάξῃ ἴσως κανένα ποῆμα... ‘Ο ὑπρότης ἐπιφρολοῦμενος τοῦ σερβίρει τὸ πρῶτον πᾶτο, ἔπειτα τὸ δεύτερο, τὸ τρίτο καὶ αὐτὸ καθεξῆς... ‘Ο ἀρηρημένος ποιητῆς ἔτροψε, πάντοτε συλλογισμένος. ‘Ετροψε μηχανικῶς, χωρὶς νὰ δῶσῃ καμμιὰ προσοχή...

‘Όταν ἐτελείωσε, σερβίθηκε, ἐχερῆσθησε τὸν ὑπρότη καὶ ἔφηγε... ‘Ο Φαναριώτης οἰκοδοπιστῆς ἐμπίκε τότε ἐπὶ τὴν τραπέζα, γελῶντας, βέβαιος ὅτι τοῦ ἔπαξε φάρα. ‘Όταν ὄμοις ὁ ὑπρότης ἐχῶκωσε τὸ πᾶτο, βρῆκε ἀπὸ κάτω ἕνα κομμάτι χαρτί, στὸ ὅποιον ὁ Ραγκαβῆς—ποὺ ἐκαμῖωνε τὸν ἀρηρημένο—εἶχε γράφῃ ἕνα συνοπτικὸν δίστιχο εἰς βάρος τοῦ Ἰωάννη Σούτσου!

***

‘Ο ‘Αλέξανδρος Ραγκαβῆς τρελιανότανε γιὰ τὶς ὄραίες γυναῖκες. Στὰ σαλόνια ἔκανε τὸ φλέτο του με μοναδικὴ λεπτότητα καὶ εὐφροιά. Τοῦ ἄρεσε νὰ γράφῃ στιχοὺς σὲ λεικωμάτια κυριῶν, πῖσο ἀπὸ φωτογραφίες, σὲ βεντάλλιες κλπ. ‘Όταν ἡ νέα τότε κυρία Σοφία Σίλμαν τοῦ ἐξήτησε τὴ φωτογραφία του, ὁ Ραγκαβῆς τῆς τὴν ἔστειλε, με τὸ ἀκόλουθο τετράστιχο:

*Εἶν’ ἡ εἰκὼν ὁμοία μου, ἂν νὰ πιστεύω πρέπει.
‘Ομοία μου; Γι’ ὄφραεῖ;
‘Όταν τὴν στέλλω πρὸς ‘Υμᾶς, τὴν ἠθέλα νὰ ὁμιλῇ
Προσάπτονον δὲ νὰ βλέπῃ.*

‘Ο κ. Κοστῆς Παλαῖας, σὲ μιὰ ἀναλυτικὴ μελέτη του, χαρακτηρίζει τὸν ‘Αλέξανδρον Ραγκαβῆ ὡς... ἀλαταποθρακίον γνησιωτάτου ἄλλοτος ἐμφρολογημάτων.

‘Η ἐξιστορήσις ὄμοις τῆς ζωῆς τοῦ Ραγκαβῆ, καθὸς καὶ τὰ ἔξυπνα καὶ χαριτωμένα ἀνέκδοτά του δὲν εἶνε δυνατόν νὰ συμπεριληφθοῦν σὲ μιὰ σελίδα. Γι’ αὐτὸ θὰ συνεχίσουμε καὶ στὸ ἐπόμενο φύλλο, δίδοντες μίαν ἀκόμα σελίδα γιὰ τὸν ἀλησιμῶν Φαναριώτην λόγιον.

‘Αλέξανδρος Ραγκαβῆς